Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 26. aprila 2012*

„Direktiva 93/13/EGS — Člen 3(1) in (3) — Člena 6 in 7 — Potrošniške pogodbe — Nepošteni pogoji — Prodajalčeva ali ponudnikova enostranska sprememba pogodbenih pogojev — Opustitvena tožba, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil organ, določen z nacionalno zakonodajo — Ugotovitev nepoštenosti pogoja — Pravni učinki“

V zadevi C-472/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Pest Megyei Bíróság (Madžarska) z odločbo z dne 25. avgusta 2010, ki je prispela na Sodišče 29. septembra 2010, v postopku

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság

proti

Invitel Távközlési Zrt,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, M. Safjan (poročevalec), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel, sodniki, in M. Berger, sodnica,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za madžarsko vlado Z. Fehér, K. Szíjjártó in Z. Tóth, zastopniki,

— za špansko vlado F. Díez Moreno, zastopnik,

— za Evropsko komisijo G. Rozet in K. Talabér-Ritz, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. decembra 2011

izreka naslednjo

* Jezik postopka: madžarščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 3(1) in (3) ter 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, v nadaljevanju: Direktiva) in točk 1(j) in 2(d) Priloge k tej direktivi.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru tožbe v javnem interesu, ki jo je vložil Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (nacionalni urad za varstvo potrošnikov, v nadaljevanju: NFH) zoper družbo Invitel Távközlési (v nadaljevanju: Invitel), ker je ta v svojih potrošniških pogodbah uporabljala domnevno nepoštene pogoje.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V dvajseti uvodni izjavi Direktive je navedeno:

„ker morajo biti pogodbe sestavljene v jasnem, razumljivem jeziku, ker mora potrošnik imeti možnost preučiti vse pogoje […]“

4 Člen 1 Direktive določa:

„[…]

2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih […]“

5 Člen 3 Direktive določa:

„1. Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

[…]

3. Priloga vsebuje okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nedovoljene.“

6 Člen 4 Direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

7 Člen 5 Direktive določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. […]“

8 Člen 6 Direktive določa:

„1. Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.

[…]“

9 Člen 7 Direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.

2. Sredstva, navedena v odstavku 1, vključujejo predpise, na podlagi katerih lahko osebe ali organizacije, ki imajo po nacionalnem pravu pravni interes pri zaščiti potrošnikov, ukrepajo v skladu z zadevnim nacionalnim pravom na sodiščih ali pri pristojnih upravnih organih, da odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nedovoljeni, tako da lahko uporabijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe takih pogojev.

3. Pravna sredstva, navedena v odstavku 2, so lahko ob upoštevanju nacionalnega prava, usmerjena posamično ali skupaj zoper več prodajalcev ali ponudnikov iz istega gospodarskega sektorja ali zoper njihova združenja, ki uporabljajo ali priporočajo uporabo enakih splošnih pogodbenih pogojev ali podobnih pogojev.“

10 Člen 8 Direktive določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

11 V Prilogi k Direktivi so našteti pogoji iz člena 3(3):

„1. Pogoji, katerih cilj ali učinek je:

[…]

(j) omogočanje prodajalcu ali ponudniku, da enostransko spremeni pogodbene pogoje brez tehtnega razloga, ki mora biti določen v pogodbi;

[…]

(l) določitev cene blaga ob dobavi ali dovolitev, da prodajalec blaga ali ponudnik storitev zviša ceno, ne da bi potrošnik v prvem ali drugem primeru imel ustrezno pravico odpovedi pogodbe, če je končna cena previsoka glede na dogovorjeno ceno ob sklenitvi pogodbe;

[…]

2. Področje uporabe pododstavkov (g), (j) in (l)

[…]

(b) […]

Pododstavek (j) […] ni v nasprotju s pogoji, pod katerimi si prodajalec ali ponudnik pridrži pravico, da enostransko spremeni pogoje pogodbe, sklenjene za nedoločen čas, pod pogojem, da mora o tem obvestiti potrošnika v ustreznem roku in da ima potrošnik pravico odpovedi pogodbe.

[…]

(d) Pododstavek (l) ni v nasprotju s klavzulami o indeksiranju cen, če so zakonite, pod pogojem, da je metoda, po kateri se cene spreminjajo, natančno opisana.“

Nacionalno pravo

12 Člen 209 madžarskega civilnega zakonika določa:

„1. Splošni pogodbeni pogoj ali pogoj iz potrošniške pogodbe, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevama dobre vere in pravičnosti enostransko in neutemeljeno določa pogodbene pravice in obveznosti strank tako, da so v škodo sopogodbenika stranke, ki je zadevni pogoj določila.

[…]“

13 Člen 209/A civilnega zakonika določa:

„1. Oškodovana stranka lahko izpodbija nepoštene pogoje, ki so kot splošni pogodbeni pogoji postali del pogodbe.

2. Nepošteni pogoji, ki so kot splošni pogodbeni pogoji del potrošniških pogodb, in nepošteni pogoji, ki jih prodajalec ali ponudnik določi vnaprej, enostransko in brez posamičnega dogovarjanja, so nični. Na ničnost se je mogoče sklicevati le v korist potrošnika.“

14 Člen 209/B civilnega zakonika določa:

„1. Ugotovitev ničnosti po členu 209/A(2) za nepoštene pogoje, ki so kot predhodno sestavljeni splošni pogodbeni pogoji del potrošniških pogodb, lahko od sodišča zahteva tudi organ, določen s posebnim predpisom. Ničnost nepoštenega pogoja, ki jo ugotovi sodišče, učinkuje za vse osebe, ki so sklenile pogodbo s prodajalcem ali ponudnikom, ki uporablja ta pogoj.

2. Organ, določen s posebnim predpisom, lahko zahteva ugotovitev ničnosti tudi za tiste splošne pogodbene pogoje, ki so bili določeni zaradi sklepanja pogodb s potrošniki in so bili javno objavljeni, tudi če še niso bili uporabljeni.

3. Če sodišče v postopku iz odstavka 2 ugotovi, da splošni pogodbeni pogoj ni dovoljen, razglasi njegovo uporabo (v prihodnosti) za nično, z učinkom za vse osebe, ki so sklenile pogodbo s prodajalcem ali ponudnikom, ki je pogoj javno objavil. Stranka, ki uporablja nepošteni pogodbeni pogoj, je dolžna izpolniti zahtevke, ki jih potrošnik uveljavlja na podlagi sodbe. Poleg tega se s sodbo tistemu, ki je objavil nepošteni splošni pogodbeni pogoj, prepove njegova uporaba.

[…]“

15 Člen 39 zakona št. CLV iz leta 1997 o varstvu potrošnikov določa:

„1. Proti tistemu, čigar protipravna dejavnost vpliva na širok krog potrošnikov ali povzroči večjo škodo, lahko organ za varstvo potrošnikov, družbena organizacija, ki zastopa interese potrošnikov, ali tožilec sproži postopek za varstvo zadevnih potrošnikov ali za nadomestitev nastale škode. Takšen postopek se lahko začne, tudi če oškodovanih potrošnikov ni mogoče opredeliti.

[…]“

16 Člen 132 zakona št. C iz leta 2003 o elektronskih komunikacijah določa:

„1. Pravila o sklepanju pogodb veljajo za spremembo vsake pogodbe. Splošni pogodbeni pogoji lahko dopuščajo, da se vsaka pogodba spremeni v skladu z določbami odstavka 2.

2. Ponudnik storitve lahko pogodbo spremeni enostransko le v teh primerih:

(a) če so izpolnjeni pogoji, določeni v vsaki pogodbi ali v splošnih pogodbenih pogojih, in če sprememba ne pomeni bistvene spremembe pogodbenih pogojev, razen če zakonodaja ali pravila o elektronskih komunikacijah določajo drugače;

(b) če to utemeljuje sprememba zakonodaje ali odločba organov,

ali

(c) če to utemeljuje bistvena sprememba okoliščin.

3. Bistvena sprememba je sprememba glede pogojev, potrebnih za prejemanje storitve, ali glede kazalcev, ki ustrezajo cilju kakovosti.

4. Če lahko ponudnik storitev splošne pogodbene pogoje, kadar ti tako določajo, enostransko spremeni, mora o tem obvestiti naročnike, kakor določa ta zakon, vsaj trideset dni pred tem, ko začne navedena sprememba veljati; prav tako mora naročnikom sporočiti pogoje, ki veljajo za možnost odpovedi, ki iz tega izhaja. V takem primeru ima naročnik pravico, da v osmih dneh od prejetja obvestila o spremembi pogodbo odpove s takojšnjim učinkom.

5. Če sprememba vključuje določbe, ki so za naročnika neugodne, ima ta pravico, da pogodbo odpove brez drugih pravnih posledic v petnajstih dneh od navedenega obvestila. Vendar naročnik ne more odpovedati pogodbe, če je sprejel obveznost, da bo storitev uporabljal določeno obdobje, če je pogodbo sklenil ob upoštevanju ugodnosti, ki zanj izhajajo iz tega, in če sprememba ne vpliva na pridobljene ugodnosti. Če sprememba vpliva na pridobljene ugodnosti in če naročnik pogodbo odpove, ponudnik storitev od naročnika ne more zahtevati plačila za ugodnost za obdobje po odpovedi pogodbe.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

17 NFH s tožbo v javnem interesu izpodbija prakso družbe Invitel, v skladu s katero ta družba v okviru pogodb za določen čas, imenovanih „pogodbe zvestobe“, in po sklenitvi teh pogodb zahteva, da potrošnik nosi stroške, o katerih se stranki prvotno nista dogovorili.

18 Kakor je razvidno iz spisa, je družba Invitel kot telekomunikacijsko podjetje v splošne pogoje pogodb (v nadaljevanju: SP), veljavne od 1. januarja 2008, dodala pogoj o „stroških denarnega nakazila“, to je izdatkov, ki se zaračunajo, če se računi plačujejo s poštno nakaznico. Navedeni pogoj določa, da „če naročnik plača znesek računa s poštno nakaznico, mu ponudnik storitve lahko zaračuna dodatne stroške, ki pri tem nastanejo (kot so poštni stroški)“. Poleg tega SP niso vsebovali nobene določbe o metodi izračuna stroškov nakazila.

19 NFH je na podlagi številnih pritožb potrošnikov, vloženih pri njem, ocenil, da je pogoj iz SP, opisan v prejšnji točki, nepošten v smislu člena 209 civilnega zakonika. Ker je družba Invitel vztrajala pri tem pogoju, je NFH pri Pest Megyei Bíróság vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se ugotovi ničnost izpodbijanega pogoja, ker naj bi šlo za nepošten pogoj, ter naj se naročnikom samodejno in retroaktivno vrnejo neupravičeno zaračunani in plačani zneski iz naslova „stroškov denarnega nakazila“. To sodišče pa je ugotovilo, da je rešitev spora odvisna od razlage določb prava Unije.

20 V teh okoliščinah je Pest Megyei Bíróság prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je mogoče člen 6(1) Direktive […] razlagati tako, da nedovoljen pogodbeni pogoj za potrošnika ni zavezujoč, če z zakonom določen in pooblaščen organ v imenu potrošnikov vloži tožbo v javnem interesu (*actio popularis*) zaradi ugotovitve ničnosti zadevnega nedovoljenega pogoja iz potrošniške pogodbe?

Ali je mogoče člen 6(1) Direktive […] v primeru, ko je bila na podlagi tožbe v javnem interesu izdana sodba, ki je tudi v korist potrošnikov, ki niso stranke v postopku, ali s katero je bila prepovedana uporaba nedovoljenega splošnega pogodbenega pogoja, razlagati tako, da navedeni nedovoljeni pogoj iz potrošniških pogodb za zadevne potrošnike in druge potrošnike v prihodnosti ni zavezujoč, tako da mora sodišče po uradni dolžnosti ugotoviti pravne posledice, ki iz tega izhajajo?

2. Ali je mogoče člen 3(1) Direktive […] v povezavi s točkama 1(j) in 2(d) Priloge k Direktivi, ki se uporablja v skladu s členom 3(3) te direktive, razlagati tako, da če prodajalec ali ponudnik enostransko spremeni pogodbene pogoje, ne da bi natančno opisal način spreminjanja cene niti v pogodbi navedel tehtne razloge, je to *ipso iure* nedovoljen pogodbeni pogoj?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Drugo vprašanje

21 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) in (3) Direktive ob upoštevanju točk 1(j) in 2(d) Priloge k njej razlagati tako, da če ponudnik v pogoju iz SP potrošniških pogodb enostransko spremeni stroške, povezane s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, ne da bi jasno opisal metodo določitve navedenih stroškov ali navedel tehten razlog za to spremembo, ta pogoj ni dovoljen.

22 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče pristojno za razlago pojma „[nepošteni] pogodbeni pogoj“ iz člena 3(1) Direktive in Priloge k Direktivi ter meril, ki jih lahko uporabi ali mora uporabiti nacionalno sodišče pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe Direktive, pri čemer je pristojno, da ob upoštevanju navedenih meril odloči o konkretni opredelitvi posebnega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavanega primera (sodba z dne 9. novembra 2010 v zadevi VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, ZOdl., str. I-10847, točka 44). Iz tega je razvidno, da se mora Sodišče pri odgovoru omejiti na to, da predložitvenemu sodišču zagotovi smernice, ki jih mora upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja.

23 V skladu s členom 4(2) Direktive se presoja nepoštenosti pogojev ne nanaša niti na opredelitev glavnega predmeta pogodbe niti na ustreznost med ceno in plačilom za opravljene storitve ali dobavljeno blago, če so ti pogoji sestavljeni jasno in razumljivo. Ta izključitev pa ne velja za pogoj, ki se nanaša na metodo spreminjanja stroškov storitev, ki se zagotavljajo potrošniku.

24 V zvezi s pogodbenim pogojem, ki določa spremembo skupne cene storitve, ki se zagotovi potrošniku, je treba poudariti, da mora glede na točki 1(j) in (1) ter 2(b) in (d) Priloge k Direktivi navesti zlasti razlog ali metodo spreminjanja navedene cene, potrošnik pa ima pravico pogodbo odpovedati.

25 V navedeni prilogi, na katero napotuje člen 3(3) Direktive, je le okviren in neizčrpen seznam pogojev, ki so lahko razglašeni za nepoštene (glej sodbo z dne 4. junija 2009 v zadevi Pannon GSM, C-243/08, ZOdl., str. I-4713, točki 37 in 38; zgoraj navedeno sodbo VB Pénzügyi Lízing, točka 42, in sklep z dne 16. novembra 2010 v zadevi Pohotovosť, C-76/10, ZOdl., str. I-11557, točki 56 in 58).

26 Čeprav vsebina zadevne priloge ni taka, da bi se z njo samodejno in samostojno ugotovila nepoštenost spornega pogoja, pa je bistveni element, na katerem lahko pristojno sodišče utemelji presojo nepoštenosti tega pogoja. V obravnavani zadevi preučitev določb Priloge, navedenih v točki 24 te sodbe, omogoča ugotovitev, da je za presojo nepoštenosti pogoja, o kakršnem poteka spor v glavni stvari, zlasti pomembno vprašanje, ali so bili razlogi oziroma metoda spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, navedeni in ali so imeli potrošniki pravico, da pogodbo odpovejo.

27 Dalje, po eni strani mora imeti potrošnik možnost preučiti vse pogoje iz SP in njihove posledice, kot je razvidno iz dvajsete uvodne izjave Direktive. Po drugi strani pa člen 5 Direktive določa obveznost, da so pogoji sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku.

28 V okoliščinah presojanja „nepoštenosti“ v smislu člena 3 Direktive ima zato posebni pomen možnost potrošnika, da na podlagi jasnih in razumljivih meril predvidi ponudnikove spremembe SP v zvezi s stroški, povezanimi s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti.

29 Če nekatere vidike metode spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, določajo obvezni zakonski ali drugi predpisi v smislu člena 1(2) Direktive ali če ti predpisi določajo, da ima potrošnik pravico pogodbo odpovedati, je bistveno, da ga prodajalec ali ponudnik o teh predpisih obvesti.

30 Nacionalno sodišče, ki odloča o opustitveni tožbi, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, je pristojno, da ob upoštevanju člena 3(1) in (3) Direktive presodi nepoštenost pogoja, o kakršnem poteka spor v glavni stvari. Pri tej presoji mora navedeno sodišče preveriti predvsem, ali so ob upoštevanju vseh pogojev iz SP potrošniških pogodb, med katere spada sporni pogoj, in nacionalne zakonodaje, ki določa pravice in obveznosti, ki lahko obstajajo poleg določenih v zadevnih SP, razlogi oziroma metoda spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, navedeni jasno in razumljivo, in če je to potrebno, ali imajo potrošniki pravico pogodbo odpovedati.

31 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je pristojnosti nacionalnega sodišča, ki odloča o opustitveni tožbi, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, da ob upoštevanju člena 3(1) in (3) Direktive presodi nepoštenost pogoja iz SP potrošniških pogodb, s katerim ponudnik enostransko spremeni stroške, povezane s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, ne da bi jasno opisal metodo določitve navedenih stroškov ali navedel tehten razlog za to spremembo. Pri tej presoji bo moralo navedeno sodišče preveriti predvsem, ali so ob upoštevanju vseh pogojev iz SP potrošniških pogodb, med katere spada sporni pogoj, in nacionalne zakonodaje, ki določa pravice in obveznosti, ki lahko obstajajo poleg določenih v zadevnih SP, razlogi oziroma metoda spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, navedeni jasno in razumljivo, in če je to potrebno, ali imajo potrošniki pravico pogodbo odpovedati.

Prvo vprašanje

32 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, prvič, ali je treba člen 6(1) Direktive v povezavi s členom 7(1) in (2) Direktive razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja, ki je del SP potrošniških pogodb, v okviru opustitvene tožbe iz člena 7 Direktive, ki jo je zoper prodajalca ali ponudnika v javnem interesu in v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, učinkuje v skladu z nacionalno zakonodajo za vse potrošnike, ki so sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP, vključno s tistimi, ki niso bili stranka v postopku v zvezi z opustitveno tožbo, in drugič, ali morajo nacionalna sodišča tudi v prihodnje po uradni dolžnosti ugotoviti vse pravne posledice, ki jih določa nacionalno pravo.

33 Zaradi odgovora na prvi del prvega vprašanja je treba najprej poudariti, da sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar privoli v pogoje, ki jih je predhodno sestavil prodajalec, ne da bi lahko vplival na njihovo vsebino (sodba z dne 15. marca 2012 v zadevi Pereničová in Perenič, C-453/10, točka 27 in navedena sodna praksa).

34 Glede tožb, ki so se nanašale na posameznega potrošnika, je Sodišče razsodilo, da glede na tak podrejeni položaj člen 6(1) Direktive državam članicam nalaga, da določijo, da nepošteni pogoji, „kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika“. Kot izhaja iz sodne prakse, gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbenikov, določeno s pogodbo, nadomestiti z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbeniki spet vzpostavi enakost (zgoraj navedena sodba Pereničová in Perenič, točka 28 in navedena sodna praksa).

35 V zvezi z opustitvenimi tožbami, vloženimi v javnem interesu, kakršna se obravnava v sporu v glavni stvari, je treba poudariti, da čeprav namen Direktive ni uskladitev sankcij, ki se uporabijo ob priznanju nepoštenosti pogoja v okviru navedenih tožb, pa člen 7(1) Direktive določa, da države članice zagotovijo, da obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, sklenjenih s potrošniki.

36 Kot je razvidno iz odstavka 2 te določbe, navedena sredstva obsegajo možnost, da se osebe ali organizacije, ki imajo pravni interes za varovanje potrošnikov, obrnejo na sodišča, da ta odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nepošteni in da, če je treba, prepovejo njihovo uporabo (glej sodbo z dne 24. januarja 2002 v zadevi Komisija proti Italiji, C-372/99, Recueil, str. I-819, točka 14).

37 V zvezi s tem je treba dodati, da preventivnost in odvračilni namen opustitvenih tožb ter njihova samostojnost glede na vse posamezne konkretne spore pomenijo, da je take tožbe mogoče vložiti, tudi če pogoj, katerega prepoved se zahteva, v nekaterih pogodbah ni uporabljen (glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Italiji, točka 15).

38 Dejansko izvajanje tega cilja zahteva, kot je v bistvu navedla generalna pravobranilka v točki 51 sklepnih predlogov, da pogoji iz SP potrošniških pogodb, ki so bili v okviru opustitvene tožbe, vložene zoper zadevnega prodajalca ali ponudnika, kakršna se obravnava v zadevi v glavni stvari, razglašeni za nepoštene, ne zavezujejo niti potrošnikov, ki so stranke v postopku v zvezi z opustitveno tožbo, niti tistih, ki so s tem prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP.

39 V zadevi v glavni stvari nacionalna zakonodaja določa, da ničnost nepoštenega pogoja iz SP potrošniških pogodb, ki jo ugotovi sodišče, učinkuje za vse potrošnike, ki so sklenili pogodbo s prodajalcem ali ponudnikom, ki uporablja ta pogoj. Tako je iz dokumentov v spisu zadeve v glavni stvari razvidno, da je predmet spora to, da je zadevni ponudnik splošne pogoje, ki vsebujejo izpodbijani pogoj, uporabil v pogodbah, sklenjenih z več potrošniki. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da -kakor je navedla generalna pravobranilka v točkah od 57 do 61 sklepnih predlogov, nacionalna zakonodaja, kakršna je navedena v tej točki, izpolnjuje zahteve iz člena 6(1) v povezavi s členom 7(1) in (2) Direktive.

40 Uporaba sankcije ničnosti za nepošten pogoj za vse potrošnike, ki so sklenili potrošniško pogodbo, za katero veljajo enaki SP, namreč zagotavlja, da teh potrošnikov navedeni pogoj ne zavezuje, pri čemer pa niso izključene druge vrste ustreznih in učinkovitih sankcij, ki jih določa nacionalna zakonodaja.

41 V zvezi z drugim delom prvega vprašanja, ki se nanaša na posledice, ki jih morajo nacionalna sodišča izpeljati, če se v okviru opustitvene tožbe ugotovi, da je pogoj, ki je del SP potrošniških pogodb, nepošten, je najprej treba poudariti, da je pristojnost sodišča, da po uradni dolžnosti obravnava nepoštenost pogodbenega pogoja, sredstvo, ki prispeva k uresničevanju cilja, določenega v členu 7 Direktive (glej sodbo z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Mostaza Claro, C-168/05, ZOdl., str. I-10421, točka 27 in navedena sodna praksa). Narava in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva, upravičujeta tudi, da navedeno sodišče po uradni dolžnosti presodi nepoštenost pogodbenega pogoja (glej zgoraj navedeno sodbo Mostaza Claro, točka 38).

42 Nacionalna sodišča, ki ugotovijo, da je pogoj iz SP nepošten, morajo na podlagi člena 6(1) Direktive ugotoviti vse posledice, ki v skladu z nacionalnim pravom iz tega izhajajo, zato da navedeni pogoj za potrošnike ni zavezujoč (glej zgoraj navedeno sodbo Pereničová in Perenič, točka 30 in navedena sodna praksa).

43 Torej morajo nacionalna sodišča, če je v okviru opustitvene tožbe, kot je ta v postopku v glavni stvari, ugotovljena nepoštenost pogoja, ki je del SP potrošniških pogodb, tudi v prihodnje po uradni dolžnosti ugotoviti vse pravne posledice, ki jih določa nacionalno pravo, zato da navedeni pogoj ne zavezuje potrošnikov, ki so sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP.

44 Glede na te preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) Direktive v povezavi s členom 7(1) in (2) Direktive razlagati tako, da:

— ne nasprotuje temu, da ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja, ki je del SP potrošniških pogodb, v okviru opustitvene tožbe iz člena 7 Direktive, ki jo je zoper prodajalca ali ponudnika v javnem interesu in v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, učinkuje v skladu z nacionalno zakonodajo za vse potrošnike, ki so z zadevnim prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP, vključno s potrošniki, ki niso bili stranka v postopku v zvezi z opustitveno tožbo;

— če je v takem postopku ugotovljena nepoštenost pogoja, ki je del SP, morajo nacionalna sodišča tudi v prihodnje po uradni dolžnosti ugotoviti vse pravne posledice, ki jih določa nacionalno pravo, zato da navedeni pogoj ne zavezuje potrošnikov, ki so z zadevnim prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP.

Stroški

45 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Predložitveno sodišče, ki odloča o opustitveni tožbi, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, je pristojno, da ob upoštevanju člena 3(1) in (3) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah presodi nepoštenost pogoja iz splošnih pogojev potrošniških pogodb, s katerim ponudnik enostransko spremeni stroške, povezane s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, ne da bi jasno opisal metodo določitve navedenih stroškov ali navedel tehten razlog za to spremembo. Pri tej presoji mora navedeno sodišče preveriti predvsem, ali so ob upoštevanju vseh pogojev iz splošnih pogojev potrošniških pogodb, med katere spada sporni pogoj, in nacionalne zakonodaje, ki določa pravice in obveznosti, ki lahko obstajajo poleg določenih v zadevnih splošnih pogojih, razlogi oziroma metoda spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, navedeni jasno in razumljivo, in če je to potrebno, ali imajo potrošniki pravico pogodbo odpovedati.**

2. **Člen 6(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 7(1) in (2) te direktive je treba razlagati tako, da:**

   — **ne nasprotuje temu, da ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja, ki je del SP potrošniških pogodb, v okviru opustitvene tožbe iz člena 7 navedene direktive, ki jo je zoper prodajalca ali ponudnika v javnem interesu in v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ, učinkuje v skladu z nacionalno zakonodajo za vse potrošnike, ki so z zadevnim prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP, vključno s potrošniki, ki niso bili stranka v postopku v zvezi z opustitveno tožbo;**

   — **če je v okviru takega postopka ugotovljena nepoštenost pogoja, ki je del SP, morajo nacionalna sodišča tudi v prihodnje po uradni dolžnosti ugotoviti vse pravne posledice, ki jih določa nacionalno pravo, zato da navedeni pogoj ne zavezuje potrošnikov, ki so z zadevnim prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki SP.**

Podpisi